

Institut de Dret privat europeu i comparat
de la Universitat de Girona (ed.)

Contractes, responsabilitat extracontractual i altres fonts d'obligacions al Codi Civil de Catalunya

Materials de les Setzenes
Jornades de Dret català a Tossa

Tossa de Mar, 23 i 24 de setembre de 2010

Contractes, responsabilitat extracontractual i altres fonts d'obligacions al Codi Civil de Catalunya

(Materials de les Setzenes Jornades de Dret Català a Tossa)

CONTRACTES, RESPONSABILITAT EXTRA CONTRACTUAL
I ALTRES FONTS D'OBLIGACIONS
AL CODI CIVIL DE CATALUNYA

MATERIALS DE LES SETZENES JORNADES
DE DRET CATALÀ A TOSSA

INSTITUT DE DRET PRIVAT EUROPEU I COMPARAT
DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA
(ed.)

Girona 2012

Dades CIP recomanades per la Biblioteca de la UdG

CIP 347(4671)(063) JOR

Jornades de Dret Català a Tossa (16es : 2010 : Tossa de Mar, Catalunya)

Contractes, responsabilitat extracontractual i altres fonts d'obligacions al Codi Civil de Catalunya : materials de les Setzenes Jornades de Dret Català a Tossa / Institut de dret privat europeu i comparat de la Universitat de Girona (ed.). - Girona : Documenta Universitaria, 2012. -- 556 p. ; 23,5cm
ISBN 978-84-9984-141-0

I. Universitat de Girona. Institut de Dret privat europeu i comparat 1. Responsabilitat (Dret) -- Catalunya - Congressos 2. Obligacions (Dret) -- Catalunya - Congressos 3. Contractes - Catalunya - Congressos 4. Dret civil -- Legislació -- Catalunya - Congressos

CIP 347(4671)(063) JOR

Reservats tots els drets. El contingut d'aquesta obra està protegit per la Llei, que estableix penes de presó i/o multes, a més de les corresponents indemnitzacions per danys i perjudicis per a aquells que reproduïssin, plaguessin, distribuïssin o comunicuessin públicament, en la seva totalitat o en part, una obra literària, artística o científica, o la seva transformació, interpretació o execució artística fixada en qualsevol mena de suport o comunicada a través de qualsevol mitjà, sense la preceptiva autorització.

© els autors

© Institut de Dret privat europeu i comparat de la Universitat de Girona

©DOCUMENTA UNIVERSITARIA®

www.documentauniversitaria.com

info@documentauniversitaria.com

Primera edició

ISBN: 978-84-9984-141-0

D.L.: GI-747-2012

Imprès a Catalunya
Girona, abril de 2012

Les Setzenes Jornades han estat organitzades per l'Àrea de Dret Civil de la Universitat de Girona, en col·laboració amb l'Ajuntament de Tossa de Mar i el suport de:

Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia

Universitat de Girona

Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya

Deganat autonòmic dels Registradors de la Propietat i Mercantils de Catalunya

Col·legi de Notaris de Catalunya

Facultat de Dret UB (Deganat)

Facultat de Dret UdG (Deganat)

Col·legi d'Advocats de Barcelona

Col·legi d'Advocats de Girona

Col·legi d'Advocats de Terrassa

Nota dels editors: L'edició dels treballs inclosos en aquesta publicació s'ha finalitzat el dia 20 de setembre de 2011.

SUMARI

PRIMERA PONÈNCIA EL DESPLEGAMENT DEL LLIBRE SISÈ DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA

Presentació general.....	15
MIQUEL MARTÍN-CASALS	
El punt de vista dels registradors sobre la futura regulació de les obligacions i els contractes al Codi Civil de Catalunya	25
ANTONI GINER GARGALLO	
La perspectiva notarial sobre el Llibre sisè del Codi Civil de Catalunya	33
JOAN CARLES OLLÉ FAVARÓ	
El sector assegurador i la responsabilitat extracontractual al futur llibre sisè	37
CRISTINA TURMO RODRÍGUEZ	
L'advocacia catalana davant la codificació del Dret català d'obligacions i contractes.....	47
PEDRO L. YÚFERA SALES	
La contractació que afecta els consumidors al futur Llibre sisè.....	57
JORDI ANGUERA CAMÓS	

SEGONA PONÈNCIA EL CONTRACTE DE COMPRA-VENDA

Antecedents i perspectives de la regulació de la compra-venda.....	61
ANTONI MIRAMBELL ABANCÓ	
Línies generals de la proposta de regulació de la compra-venda en el marc de la modernització del Dret privat europeu de contractes	75
ANTONI VAQUER ALOY	
La compra-venda immobiliària: en especial, el pacte de reserva de domini i la condició resolutòria	121
ANTONIO CUMELLA GAMINDE	
Aspectes pràctics de la proposta de regulació de la compra-venda.....	141
FRANCESC TORRENT CUFÍ	
Contractació amb consumidors i vendes especials.....	165
MARILÓ GRAMUNT FOMBUENA	

TERCERA PONÈNCIA EL CONTRACTE DE SERVEIS

Configuració i tipologia dels contractes de serveis: una proposta per a Catalunya des del marc europeu	183
ESTHER ARROYO AMAYUELAS	
Vicissituds en la prestació de serveis: deures de cooperació, instruccions i modificacions del contracte	227
JOSEP FERRER I RIBA	
Què esperem d'una nova regulació de serveis?	239
YAGO CUESTA CIVÍS	

QUARTA PONÈNCIA LA RESPONSABILITAT EXTRA CONTRACTUAL

Principis per a una proposta de regulació de la responsabilitat extracontractual al Codi Civil de Catalunya	249
MIQUEL MARTÍN-CASALS	
Criteris per a una regulació de la responsabilitat de l'empresari al Llibre VI del CCCat... 303	
JOSEP SOLÉ FELIU	
Aspectes rellevants per a l'assegurança d'una futura regulació catalana de la responsabilitat civil	347
JOSÉ MARÍA MAYOR CIVIT	

CINQUENA PONÈNCIA ALTRES FONTS D'OBLIGACIONS

Les altres fonts d'obligacions al llibre sisè, en especial, l'enriquiment injustificat	357
FERRAN BADOSA COLL	
La gestión oficiosa de negocios ajenos como fuente de obligaciones: el fundamento de las obligaciones del gestor y del "dueño" o titular del asunto gestionado.....	423
JUANA MARCO MOLINA	

COMUNICACIONS

L'acció d'enriquiment injustificat per intromissió en Dret d'altri: naturalesa, contingut i substantivitat jurídica pròpia en el Dret privat espanyol i en el Marc Comú de Referència (PEL Unj Enr.)	457
CARLES VENDRELL CERVANTES	
El mal samarità. L'absorció dels beneficis obtinguts amb la causació de danys	503
MIQUEL MARTÍN-CASALS, ALBERT RUDA GONZÁLEZ	

EL PUNT DE VISTA DELS REGISTRADORS SOBRE LA FUTURA REGULACIÓ DE LES OBLIGACIONS I ELS CONTRACTES AL CODI CIVIL DE CATALUNYA

ANTONI GINER GARGALLO

REGISTRADOR DE LA PROPIETAT

**SUMARI I. INTRODUCCIÓ II. PROBLEMES O LÍMITS DE LA REGULACIÓ CATALANA
SOBRE LES OBLIGACIONS I ELS CONTRACTES. 1. LÍMITS CONSTITUCIONALS. 2.
LÍMITS EUROPEUS. III. REGULACIÓ QUE HAURIA DE CONTENIR EL LLIBRE VI.**

I. INTRODUCCIÓ

El Registre de la Propietat és una institució creada per proporcionar seguretat jurídica al tràfic dels béns immobles. Proporciona una informació amb valor jurídic sobre el domini i altres drets reals que recauen sobre els immobles. Aquest valor jurídic va des de la presumpció iuris tantum a favor del titular del dret (principi de legitimació) a la presumpció iures et de iure a favor del tercer adquirent (principi de fe pública).

La importància dels efectes que proporciona la publicitat registral exigeix la regulació d'una sèrie de garanties o control de qualitat respecte la informació que es publica. Aquestes exigències són essencialment en dues:

- a) L'exigència de titulació autèntica per inscriure els drets. Els títols en els que s'adquireixen, modifiquen o extingeixen els drets reals sobre els immobles han de garantir l'autenticitat de les parts atorgants, la integritat del contingut dels contractes o resolucions i la certesa de la seva data. Només la documentació notarial, judicial o administrativa produeix aquests efectes.
- b) Els drets que han d'inscriure's i els títols de constitució, adquisició, modificació o extinció han de complir tots els requisits establerts per

la llei. És vital que no accedeixin al registre títols nuls o anul·lables, perquè, encara que la inscripció no convalida aquests títols, els efectes de la legitimació i la fe pública registral pot produir l'aparició d'un tercer registral amb dret inatacable, amb privació del seu dret al titular civil. Per això la llei obliga al registrador a qualificar la legalitat dels títols aportats. Aquesta qualificació implica comprovar si els drets que es demanen inscriure compleixen tots els requisits legalment establerts així com si els actes o contractes en que s'han adquirit, modificat o extingit s'ajusten a la llei.

Si hem d'expressar el punt de vista dels registradors sobre una norma jurídica, com succeeix avui amb la regulació de les obligacions i els contractes que ha de contenir el Llibre VI del Codi Civil Català, hem de tenir en compte el que hem dit abans. Si la nostra tasca és comprovar la legalitat dels títols presentats en els que s'adquireixen, modifiquen o extingeixen drets sobre els immobles, és evident que aquesta feina serà molt més fàcil com més clara i completa sigui la regulació legal. Per contra, la manca de regulació, la seva deficiència o la separació entre la regulació i la realitat social vigent dificultarà el nostre treball.

La importància de la normativa sobre obligacions i contractes en la nostra feina és evident: els drets que s'inscriuen al registre de la propietat (domini, hipoteca, usdefruit, servituds, etc.) es poden adquirir, transmetre, modificar o extingir com a conseqüència de contractes. El registrador no només ha de comprovar que el dret compleixi els requisits legals continguts bàsicament al Llibre V, sinó també que els títols de constitució, transmissió, modificació o extinció s'ajustin a la llei. La nul·litat del contracte determinarà també la inexistència del dret. També la part general de les obligacions té una importància fonamental pels registradors. Si bé és cert que al registre no accedeixen les obligacions com a tals sinó només els drets reals, també és cert que aquesta afirmació té una important excepció en seu del dret d'hipoteca. La hipoteca garanteix tota mena d'obligacions. Quan s'inscriu una hipoteca, la inscripció ha d'identificar els tres fonamentals de l'obligació garantida. Això exigeix també la qualificació de la legalitat d'aquesta obligació. Hem de tenir en compte el caràcter accessori de la hipoteca respecte l'obligació garantida, de forma que la nul·litat de l'obligació afectarà també al dret real.

Per això, demanem de la futura regulació del Llibre VI el que demanem de tota norma jurídica:

- a) Que ens proporcioni una regulació completa de les obligacions i els contractes. Som partidaris d'una regulació completa de les obligacions i contractes. Evidentment, aquesta regulació s'haurà

d'ajustar a les competències de la Generalitat de Catalunya, a les que farem breu referència, però amb vocació de regulació total.

- b) En segon lloc, demanem que la normativa no plantegi problemes d'interpretació ni d'integració. L'ambigüitat és un dels principals enemics de la seguretat jurídica. Per aconseguir aquest requisit és necessari que la norma sigui resultat d'un treball acurat en el que intervingui tota la societat.
- c) En tercer lloc, és imprescindible que la norma reculli la realitat social i econòmica actual. Això exigeix un estudi tant de les posicions doctrinals més modernes com de les regulacions més recents d'altres països.

II. PROBLEMES O LÍMITS DE LA REGULACIÓ CATALANA SOBRE LES OBLIGACIONS I ELS CONTRACTES

Fins ara ha quedat clar que els registradors estem especialment interessats en que la regulació catalana de les obligacions i els contractes sigui el més completa possible, de manera que ens proporcionï un instrument útil per la nostra tasca de qualificació. Ara bé, quan la Generalitat de Catalunya afronta el repte de regular aquesta matèria s'enfronta a un doble obstacle:

- a) La limitació competencial resultant de l'article 149.1.8 de la Constitució.
- b) Els intents d'una regulació europea única.

1. Límits constitucionals

L'article 149.1.8 de la Constitució estableix que en qualsevol cas l'Estat té competència en la legislació civil sobre les regles relatives a .. d) les bases de les obligacions contractuals.

Aquesta norma, exemple de l'ambigüitat a la que abans feia esment, permet totes les interpretacions possibles, des de les més restrictives per la competència catalana fins les més amplies.

1. La posició més restrictiva de les competències catalanes pot arribar a deduir del precepte constitucional que el àmbit autonòmic és molt limitat. L'expressió "bases de les obligacions contractuals" inclouria les següents matèries:

- la forma de les obligacions i dels contractes.

- condicions necessàries dels contractes.
- modalitats dels contractes.
- contingut típic dels contractes.
- condicions generals de la contractació.
- responsabilitat civil per danys.

Aquesta posició deixaria pel legislador català un àmbit molt limitat. Només les qüestions ja regulades per la Compilació de 1960, les lleis especials aprovades i altres contractes que no estiguin regulats pel legislador estatal. PUIG SALELLAS, malgrat les seves conviccions personals, arriba a aquesta conclusió estudiant la jurisprudència del Tribunal Constitucional, especialment les sentències de 22 de juliol de 1993 i de 27 de febrer de 1997.¹

2. La posició més favorable a la competència catalana limitaria el concepte “bases de les obligacions contractuals” als principis bàsics d’ordre públic que vinculen no només al legislador autonòmic sinó també a l’estatal, al tractar-se molts d’ells de principis constitucionals. GETE-ALONSO² inclou entre aquests principis els següents:

- principi d’unitat de mercat.
- principi de llibertat d’empresa.
- principi de respecte de l’autonomia de la voluntat.
- principi de protecció als consumidors.
- principi de lliure circulació de mercaderies i persones en l’espai europeu.
- principi de tutela judicial efectiva.

L’aplicació d’aquesta doctrina suposarà una ampla competència catalana per regular tota la matèria d’obligacions i contractes, sense més limitació que la de respectar aquests principis bàsics del nostre ordenament.

És molt difícil preveure quina serà la possible interpretació del Tribunal Constitucional davant d’una hipotètica impugnació de la regulació catalana. Poques o cap pista dona la Sentència de 28 de juny de 2010 sobre l’Estatut

¹ Josep Maria Puig Salellas: “El desenvolupament de la competència legislativa en matèria civil” dins dels “Materials de les 11enes jornades del Dret Català a Tossa”.

² Maria del Carme Gete-Alonso Calera: “El Llibre VI del Codi Civil de Catalunya sobre les obligacions i els contractes. Quan, com i per què hem de codificar-lo” Indret, Febrer 2009.

d'Autonomia. Quina ha de ser l'actuació del legislador català davant d'aquesta situació?

Entenc que la resposta a aquesta pregunta ja la va donar la Llei 29/2002, de 30 de desembre, primera llei del Codi civil de Catalunya. El legislador ha optat per dotar a Catalunya d'un Codi Civil, la qual cosa implica una voluntat inequívoca de donar una regulació completa del dret civil que s'aplicarà a Catalunya. La llei preveu l'estructura i sistemàtica que haurà de tenir el Codi Civil, dividit en sis llibres. L'article 3 defineix aquests llibres i inclou un llibre sisè, relatiu a les obligacions i els contractes, que inclou la regulació d'aquestes matèries, comprnent-hi els contractes especials i la regulació que afecta als consumidors, aprovada pel Parlament. El mandat del legislador és prou clar per entendre que s'ha optat definitivament per una regulació total i completa de la matèria. Així, compartim amb BOSCH CAPDEVILA³ que la part de obligacions i contractes és probablement la part més important d'un codi civil, i si es vol complir una de les principals funcions del Codi Civil de Catalunya, com és la de reunir en un únic cos legal tota la normativa civil, hem d'incloure una regulació completa de les obligacions i dels contractes.

2. Límits europeus

La segona qüestió que podria limitar la competència catalana per regular les obligacions i contractes són els intents europeus de regular d'una manera harmonitzada aquesta matèria. Per què hem de tenir una regulació específica quan intentem tenir una regulació europea única?

Ara bé, si estudiem el procés europeu d'harmonització, veiem clarament que no ha de suposar cap obstacle al procés legislador català. És cert que existeix una posició europea clara favorable a unificar la normativa referida a les obligacions i els contractes, fins al punt de considerar el dret contractual com el nou ius comune europeu. El Parlament europeu, en resolució de 26 de maig de 1989 reiterada el 6 de maig de 1994 propugnava un Codi Civil Europeu. Ara bé, fins ara no només no s'ha avançat amb aquesta idea sinó que més bé sembla predominar la idea de donar una guia als legisladors nacionals en la seva regulació. Excepte la Convenció de Viena de 1980, que dóna normes uniformes sobre la compra-venda internacional de béns mobles, no hi ha cap altra norma amb valor jurídic d'àmbit europeu o internacional que reguli les obligacions i els contractes. És cert que són molts els treballs que pretenen aquesta harmonització, com els Principis Unidroit, els Principis Europeus de Dret Contractual, el Avantprojecte de Codi Civil Europeu dels contractes i el Marc Comú de Referència. Com diu VAQUER ALOY, aquest darrer no és un intent o projecte de Codi Civil Europeu sinó

³ Esteve Bosch Capdevila: "Introducción" dins de "Derecho Contractual Europeo" (Bosch).

més bé un document acadèmic, no tancat, que, en el millor dels casos, servirà com instrument guia pels legisladors nacionals⁴. Tots aquests treballs són un excel·lent cos prelegislatiu amb material d'investigació.

El legislador català no es pot veure limitat en la seva actuació per l'existència d'aquests treballs. En tot cas, són un material molt important en els treballs del legislador català. Si s'aprovés a nivell europeu unes normes d'harmonització del dret de contractes, el legislador català hauria d'adaptar la seva normativa a les exigències europees. Ara bé, com diu GÓMEZ GÀLLIGO⁵ no s'ha de fer una interpretació normativa obligatòria i sistemàtica dels drets contractuals segons els treballs europeus en aquesta matèria, i, en especial, segons el Marc Comú de Referència.

En conseqüència, la regulació de les obligacions i els contractes pel legislador català no pot quedar en suspens per uns treballs que no se sap quan acabaran ni quin valor normatiu tindran.

III. REGULACIÓ QUE HAURIA DE CONTENIR EL LLIBRE VI

Vist tot el que s'ha dit fins ara, i havent defensat una regulació completa de les obligacions i els contractes dins del Codi Civil Català, crec convenient enumerar una sèrie de qüestions que, considero, haurien d'estar incloses en aquesta regulació. No és una estructura de Llibre IV sinó només una relació no exhaustiva de matèries:

1. Part general: les obligacions i les seves fonts. Classes d'obligacions: especial regulació dels efectes de la solidaritat i la mancomunitat. Extinció de les obligacions.
2. Contractes:
 - a) Teoria general del contracte: principi de llibertat de forma, principi de llibertat civil i respecte a l'autonomia de la voluntat, caràcter dispositiu de les normes, si no es diu el contrari.
 - b) Contractes típics:
 - Compra-venda: especialment s'hauria de regular la venda a carta de gràcia, la venda amb reserva de domini, la venda amb condició resolutòria en garantia del preu ajornat.

⁴ Antoni Vaquer Aloy: "El Marco común de referencia" dins de "Derecho Contractual Europeo" (Ed. Bosch).

⁵ Javier Gómez Gállego: "La repercusión en el derecho español de las propuestas de armonización del Derecho Contractual Europeo" dins de "Derecho Contractual Europeo" (Ed. Bosch).

-
- Permuta i cessió de finca a canvi d'obra futura.
 - Arrendament: urbà, rústic, mobiliari.
 - Arrendament financer o leasing.
 - Multipropietat o aprofitament temporal.
 - Mandat: imprescindible regular els efectes del mandat i de la seva extinció en front a tercers. Forma d'acreditar el mandat.
 - Contracte de societat civil.
 - Préstec i fiança.
- c) Normes de protecció dels consumidors.
- d) Responsabilitat extracontractual.
- e) Altres fonts d'obligacions: negocis unilaterals.

